

Betänkande av Det skatterättsliga företrädaransvaret - en översyn (SOU 2020:60)

(Fi2020-04365)

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet har genom remiss anmodats att yttra sig i rubricerat ärende. Fakultetsnämnden får härmed lämna följande synpunkter.

Inledning

Utredningens uppgift är, som Fakultetsnämnden har uppfattat den, i korta ordalag att överväga om det finns behov av att ändra bestämmelserna om företrädaransvar i skatteförfarandelagen (2011:1244, SFL). Vid fullgörandet av uppgiften ska hänsyn tas till att villkoren för att starta, driva och utveckla företag enligt affärsmässiga principer är så goda som möjligt. Utredningen ska även säkerställa att reglerna inte bidrar till att företag som på sikt kan antas ha överlevnadsmöjligheter avvecklas i förtid på grund av risken för betalningsansvar för företagets företrädare. Vidare ska reglerna behålla sin betydelse för bibehållandet av en sund konkurrens på lika villkor i näringslivet. Även den preventiva effekten ska bevaras. Slutligen får systemet med företrädaransvar inte riskera att juridiska personers skatteskulder ökar kraftigt. Det ingår inte i utredningens uppdrag att föreslå ett slopande av företrädaransvaret eller av de objektiva rekvisiten för detta ansvar.

Utöver det skatterättsliga företrädaransvaret kan obetalda skatter och avgifter föranleda ansvarsgenombrott enligt aktiebolagsrättsliga regler i 25 kap. 13-20 a §§ aktiebolagslagen (2005:551, ABL). Även skadeståndsansvar enligt olika regler i ABL samt enligt praxis från Högsta domstolen (HD), se t.ex. NJA 2009 s. 221. Utredningsdirektiven förhindrar att utredningen prövar frågan om det aktiebolagsrättsliga skyddet för borgenärer är ett tillräckligt skydd även för Skatteverket. Det är enligt fakultetsnämnden en brist i utredningsdirektiven.

Fakultetsnämnden är positiv till de förändringar som skett avseende förtydligande av rekvisitet grov oaktsamhet, införandet av ett rådrum samt utökning av tillämpningsområdet för befrielse från hela eller delar av företrädaransvaret. Nedan kommer fakultetsnämndens synpunkter på de föreslagna ändringarna att lämnas.

2021-03-23

JURFAK 2020/90

Förtydligandet av rekvisitet grov oaktsamhet

Utredningen föreslår inte några ändringar av de subjektiva rekvisiten, men föreslår att ett förtydligande av grov oaktsamhet förs in i SFL. Avsikten med detta är att kodifiera rådande praxis. Det har, som också redovisas i utredningen, riktats stark kritik mot bl.a. förvaltningsdomstolarnas tillämpning av de subjektiva rekvisiten. Det förs fram att tillämpningen i det närmaste är mekanisk, och att hänsyn till förhållanden i det enskilda fallet inte tas i tillräckligt stor utsträckning. Det ska framhållas att HFD i några vägledande avgöranden på senare år markerat att bedömningen av om de subjektiva rekvisiten är uppfyllda ska vara nyanserad och vila på en bedömning av samtliga omständigheter i det aktuella avgörandet och att det är detta som är avsett att kodifieras. Den genomgång av avgöranden från underinstanserna som utredningen låtit genomföra visar emellertid, enligt fakultetsnämndens uppfattning, att den nyanserade bedömningen inte fått fullt genomslag i förvaltnings- och kammarrätter. I utredningen framhålls dock att i de mål som omfattats av undersökningen av underrättspraxis i många fall saknas yttrande från företrädaren och att det därför har varit i princip omöjligt att beakta olika företeelser i det enskilda fallet. Vidare har utredningen fört fram att Skatteverket avstår från att ansöka om företrädaransvar i fall där det bl.a. är tveksamt om de subjektiva rekvisiten är uppfyllda. Det stora flertalet fall där Skatteverket inte ger in någon ansökan till förvaltningsrätten har dock sin grund i rättsekonomiska hänsynstaganden, såsom att företrädaren saknar betalningsförmåga och någon skatt/avgift inte kommer att betalas in. Den mer schematiska bedömningen av särskilt rekvisitet grov oaktsamhet bygger i viss utsträckning på att förutsättningar för påförande av företrädaransvar normalt bör anses föreligga om företrädaren inte senast på förfallodagen för skatten eller avgiften vidtar åtgärder för att avveckla den juridiska personens skulder. Ett motsvarande uttalande återfinns i författningskommentaren till den föreslagna definitionen av vad som utgör grov oaktsamhet.

Det anförda visar, enligt fakultetsnämndens uppfattning, att det föreligger en viss risk för att bedömningarna i underinstanserna fortsatt kommer att vara schematiska och inte nyanserade, åtminstone i viss utsträckning. Av den anledningen menar fakultetsnämnden att förtydligandet av innebörden av rekvisitet grov oaktsamhet bör utredas vidare i lagstiftningsärendet och det bör övervägas att ytterligare precisera rekvisitet. Det nästintill strikta, schematiskt påförda, företrädaransvaret hade också bort föranleda en diskussion om en återgång till den ordningen att påförande av företrädaransvar överförs till allmän domstol.

Införandet av ett rådrum

Fakultetsnämnden tillstyrker införandet av ett rådrum, men erinrar om att motsvarande rådrum enligt de aktiebolagsrättsliga reglerna om kontrollbalansräkning m.m. är betydligt längre. Rådrugets längd, två månader, motiveras med att ett längre rådrum ökar riskerna för att företagens skatteskulder ska öka. Samma risk föreligger rimligtvis även för andra

2021-03-23

JURFAK 2020/90

borgenärers fordringar och de är utelämnade till ansvaret enligt aktiebolagslagen. Som fakultetsnämnden redan nämnt hade det varit vällovligt om utredningsdirektiven hade omfattat en möjlighet för utredningen att pröva frågan om det aktiebolagsrättsliga ansvaret ger ett tillräckligt skydd även för Skatteverket i sin egenskap av borgenär.

Tillämpningsområdet för befrielsegrunderna för företrädaransvar

Fakultetsnämnden tillstyrker i princip den föreslagna utvidgningen av tillämpningsområdet för befrielsegrunderna för företrädaransvar. I det till utredningen fogade särskilda yttrandet pekas på en del yttranden i utredningen, framförallt i författningskommentaren. Fakultetsnämndens uppfattning är att de i det särskilda yttrandet framförda förslagen i det hänseendet övervägs i det fortsatta lagstiftningsärendet för att minimera riskerna för att befrielsegrunderna får en mer restriktiv tillämpningen än vad utredningen har avsett.

Förslag till yttrande i detta ärende har upprättats av universitetslektor Jan Bjuvberg i samråd med professor Daniel Stattin. Yttrandet har på delegation avgivits av Juridiska fakultetens dekanus, professor Anna Singer.

Anna Singer